

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

dr Janusz KOCHANOWSKI

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 21.06. 2006 r.

37338

RPO-434592-III/03/EP

Pan Poseł
Rajmund Moric
Przewodniczący
Komisji Polityki Społecznej
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

Uprzejmie informuję Pana Przewodniczącego, iż wystąpił do mnie Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych w sprawie niekorzystnych zmian przepisów prawnych. W świetle tych zmian nastąpiło odejście od zasady jednakowego traktowania inwalidów wojennych oraz byłych więźniów obozów koncentracyjnych na gruncie przepisów ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87 ze zm.).

Trzeba przypomnieć, iż na podstawie ustawy z dnia 23 października 1975 r.

o dalszym zwiększeniu świadczeń dla kombatantów więźniów obozów koncentracyjnych (Dz.U. Nr 34, poz. 186), więźniom obozów koncentracyjnych, jeżeli zostali zaliczeni do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w obozie, przysługiwały świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Na mocy ustawy z dnia 26 maja 1982 r. o szczególnych uprawnieniach kombatantów (Dz.U. Nr 16, poz. 122) ustawa z dnia 23 października 1975 r. straciła moc, lecz dotychczasowe postanowienia odnośnie więźniów hitlerowskich obozów koncentracyjnych nie uległy zmianie.

Również zmiana stanu prawnego, wprowadzona ustawą z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. z 2002 r. Nr 42, poz. 371 ze zm.), nie odbierała więźniom hitlerowskich obozów koncentracyjnych statusu „inwalidy wojennego” i związanych z tym statusem uprawnień, lecz w istocie doprowadziła do zmiany kwalifikacji ze względu na prowadzoną wcześniej działalność kombatancką.

Zdaniem skarżących, zmiana stanu prawnego wprowadzona ustawą z dnia 11 października 2002 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych (Dz.U. z 2002 r. Nr 181, poz. 1515), doprowadziła do naruszenia zasady jednakowego traktowania inwalidów wojennych oraz byłych więźniów obozów koncentracyjnych na gruncie przepisów ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87 ze zm.).

Na obowiązywanie takiej zasady - w opinii skarżących - wskazywało także posiadanie jednakowych dokumentów potwierdzających uprawnienia do świadczeń (książki inwalidy wojennego). Zgodnie z art. 7 cyt. ustawy z dnia 11 października 2002 r. książki inwalidów wojennych, wystawione przed dniem wejścia w życie tej ustawy, tj. przed 15 listopada 2002 r., zachowały ważność przez okres dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy. Nowa książka inwalidy wojennego wydawana jest tym osobom, których inwalidztwo wojenne wynika z działań określonych w art. 6-8 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, natomiast osobom, których inwalidztwo wojenne wynika z represji określonych w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, wydawana jest legitymacja osoby represjonowanej. Oznacza to brak możliwości nadawania statusu kombatantów-weteranów osobom, które nie przedstawiły dowodów potwierdzających uczestniczenie w walkach zbrojnych w składzie regularnych bądź nieregularnych formacji wojskowych, jak również uznawania za inwalidów wojennych osób, które nie udowodniły związku między uszczerbkiem na zdrowiu a służbą pełnioną w wymienionych formacjach zbrojnych.

Wymiana i zróżnicowanie dokumentów (legitymacja osoby represjonowanej i książka inwalidy wojennego) ma związek ze zmianą uprawnień do świadczeń. Z brzmienia art. 12 ww. ustawy o kombatantach wynika obecnie, że osoby represjonowane nie zachowują wszystkich uprawnień inwalidów wojennych, ponieważ nie mają prawa do refundacji w wysokości 50% na obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów samochodowych lub na dobrowolne ubezpieczenie casco pojazdów samochodowych. Ponadto, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 października 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. Nr 210,

poz. 2135 ze zm.), potwierdzone zostało prawo inwalidów wojennych, ich małżonków pozostających na ich wyłącznym utrzymaniu oraz wdów i wdowców po poległych żołnierzach i zmarłych inwalidach wojennych uprawnionych do renty rodzinnej do bezpłatnego zaopatrzenia w leki oraz do bezpłatnych wyrobów medycznych. Zgodnie z tymi przepisami, również osobom represjonowanym przysługuje prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki oraz do bezpłatnych wyrobów medycznych. Uprawnienie to jednak nie dotyczy członków rodzin osób represjonowanych

Zatem w wyniku przeprowadzonych zmian ustawodawczych osoby represjonowane utraciły uprawnienia do ulgi w opłatach rejestracyjnych pojazdów samochodowych, natomiast członkowie rodzin osób represjonowanych prawo do bezpłatnych leków.

Powyższe zmiany spowodowały ogromne rozgoryczenie i poczucie krzywdy w środowisku byłych więźniów obozów koncentracyjnych, w szczególności z powodu odebrania znacznej części spośród inwalidów poobozowych statusu inwalidy wojennego.

Wydaje się, że wprowadzone zmiany w uznawaniu byłych więźniów hitlerowskich obozów koncentracyjnych za kategorię równorzędną z działalnością kombatantką i przyznanie im statusu osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego nie mogą być oderwane od potrzeby uwzględniania szerszego kontekstu estymy i szacunku, jakim powinny cieszyć się w społeczeństwie osoby będące kombatantami i inwalidami wojennymi.

Szczególna opieka państwa, o której mowa w art. 19 Konstytucji Rzeczypospolitej Polski, powinna być oparta na zasadzie, że uprawnienia weteranów walk o niepodległość powinny mieć charakter trwały. Tylko w sytuacjach wyjątkowych powinno dochodzić do ograniczania rozwiązań już wprowadzonych, a tym bardziej do ingerencji państwa w uprawnienia już nabyte. Potwierdza to stanowisko m. in. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 marca 2004 r., sygn. akt 12/02, (OTK ZU Nr 3 A/2004, poz. 19). Trudno uznać, że granice pomocy mogą być wyznaczone wyłącznie możliwościami finansów państwa, bez odwołania się do powyższych zasad.

Mając powyższe na uwadze oraz działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tj. Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147), zwracam się z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości podjęcia przez Sejmową Komisję Polityki Społecznej inicjatywy ustawodawczej mającej na celu przywrócenie zasady jednakowego traktowania inwalidów wojennych oraz byłych więźniów obozów koncentracyjnych.

Łączę wyrazy szacunku

/-/